

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Rezina

Primăria Comunei Ghiduleni

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Ghiduleni, Raionul Rezina

Perioada de implementare: 2025 – 2030

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,

în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Ghiduleni

Aprobat de:

Consiliul Local Ghiduleni

Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Ghiduleni, Raionul Rezina

Notă: Prezentul document este un instrument de planificare flexibil, care se poate adapta și completa pe măsură ce survin schimbări în situația economică, socială și de mediu. Pentru rezultate optime, este esențial ca autoritățile locale și comunitatea să colaboreze îndeaproape, beneficiind totodată de sprijinul partenerilor și investitorilor externi.

PREFAȚĂ

Comuna Ghiduleni este o comună din raionul Rezina, Republica Moldova. Este formată din satele Ghiduleni (sat-reședință), Roșcanii de Jos și Roșcanii de Sus.

Prezentul Plan Local de Acțiuni (PLA) pentru comuna Ghiduleni, din raionul Rezina, Republica Moldova, oferă un cadru strategic menit să sprijine dezvoltarea durabilă a localității. Prin analizarea factorilor naturali, socio-economici și de infrastructură, acest document conturează direcții de acțiune care asigură creșterea competitivității economice, protecția mediului și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)
- **MAC-P** – Agricultura Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală
- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică
- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție

- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. Tabelul din secțiunea 4.2. "Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare"

LISTĂ FIGURI

1. Harta „Sub-tipuri de sol”
2. Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”
3. Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”
4. Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”
5. Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”
6. Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor
7. Harta „Acoperirea terenurilor”
8. Harta „Eroziunea solului”
9. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI	2
1. INTRODUCERE	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale.....	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. <i>Fond forestier</i>	7
2.2.3. <i>Resurse minerale</i>	7
2.2.4. <i>Resurse energetice</i>	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	7
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului	10
2.5.1. <i>Managementul deșeurilor</i>	10
2.5.2. <i>Biodiversitatea</i>	10
2.5.3. <i>Perdelele Forestiere de Protecție (PFP)</i>	10
2.6. Hazarduri naturale	12
2.6.1. <i>Eroziunea solului</i>	12
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI	14
3.1. Oportunități de dezvoltare.....	14
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3. Scenarii de dezvoltare	14
3.3.1. <i>Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă</i>	14
3.3.2. <i>Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică</i>	15
3.3.3. <i>Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + modernizare infrastructură)</i> ...	15
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE	15
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	15
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare	17
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	26
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	26
5.2. Mesaje-cheie.....	26
5.3. Public-țintă	28
5.4. Canale de comunicare.....	28
5.5. Activități propuse.....	30
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	32
BIBLIOGRAFIE	32
ANEXE	33

1. INTRODUCERE

Comuna Ghiduleni, situată în raionul Rezina, se caracterizează prin peisaje colinare tipice, o populație preponderent agricolă și o serie de resurse naturale favorabile dezvoltării sectorului agroalimentar și a turismului rural. Scopul principal al acestui document este de a furniza autorităților locale, comunității, investitorilor și organizațiilor neguvernamentale un plan clar și coerent de dezvoltare, care să îmbine eficient potențialul local cu măsuri concrete de protecție a mediului.

Obiective specifice:

- Evaluarea condițiilor fizico-geografice, socio-economice și de infrastructură ale comunei;
- Identificarea problemelor și oportunităților pentru o dezvoltare sustenabilă;
- Stabilirea unor măsuri clare pentru atingerea neutralității degradării terenurilor (LDN) și protecția resurselor;
- Implicarea comunității și a factorilor de decizie în implementarea și monitorizarea planului.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Ghiduleni se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 104,6 m, maximă 297,1 m (amplitudine altitudinală ~192,5 m). Panta medie a terenului este de ~6,6°, cu porțiuni abrupte (panta maximă ~27,9°). Expoziția medie a versanților este de ~151,5° (sud-estică). Relieful comunei este domol, dominat de dealuri cu versanți blânzi. Pantele medii de circa 11% și orientarea generală sud-estică impun măsuri de conservare a solului pentru a limita eroziunea. În sectorul de câmpie, cu soluri fertile, se cultivă cereale, leguminoase și culturi de primăvară, în timp ce versanții mai înclinați sunt folosiți pentru pășunat și viță-de-vie. Principalii parametri morfometrici – altitudinea medie de ~201 m și amplitudinea reliefului de ~193 m – semnaleză un relief variat, cu văi înguste și interfluvii domoale. În aceste condiții, implementarea unor lucrări antierozionale și menținerea benzii de vegetație de-a lungul pantelor contribuie la susținerea fertilității solului și la reducerea proceselor de degradare.

Clima. Localitatea are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-1,04°C, min. -22°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 36°C). Primăverile și toamnele au temperaturi medii între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 129 mm, iar anual variază între 480-590 mm, cu minime sub 440 mm în anii secetoși și maxime de peste 640 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

Surse de apă. Comuna beneficiază de prezența râului Cogâlnic, afluent al r. Răut cu doi afluenți provizorii. Pe teritoriul comunei sunt amenajate 6 iazuri mici, utilizate pentru irigații și pescuit. Suprafața totală ocupată de lacuri este 10 ha. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat resursele de apă se vor micșora.

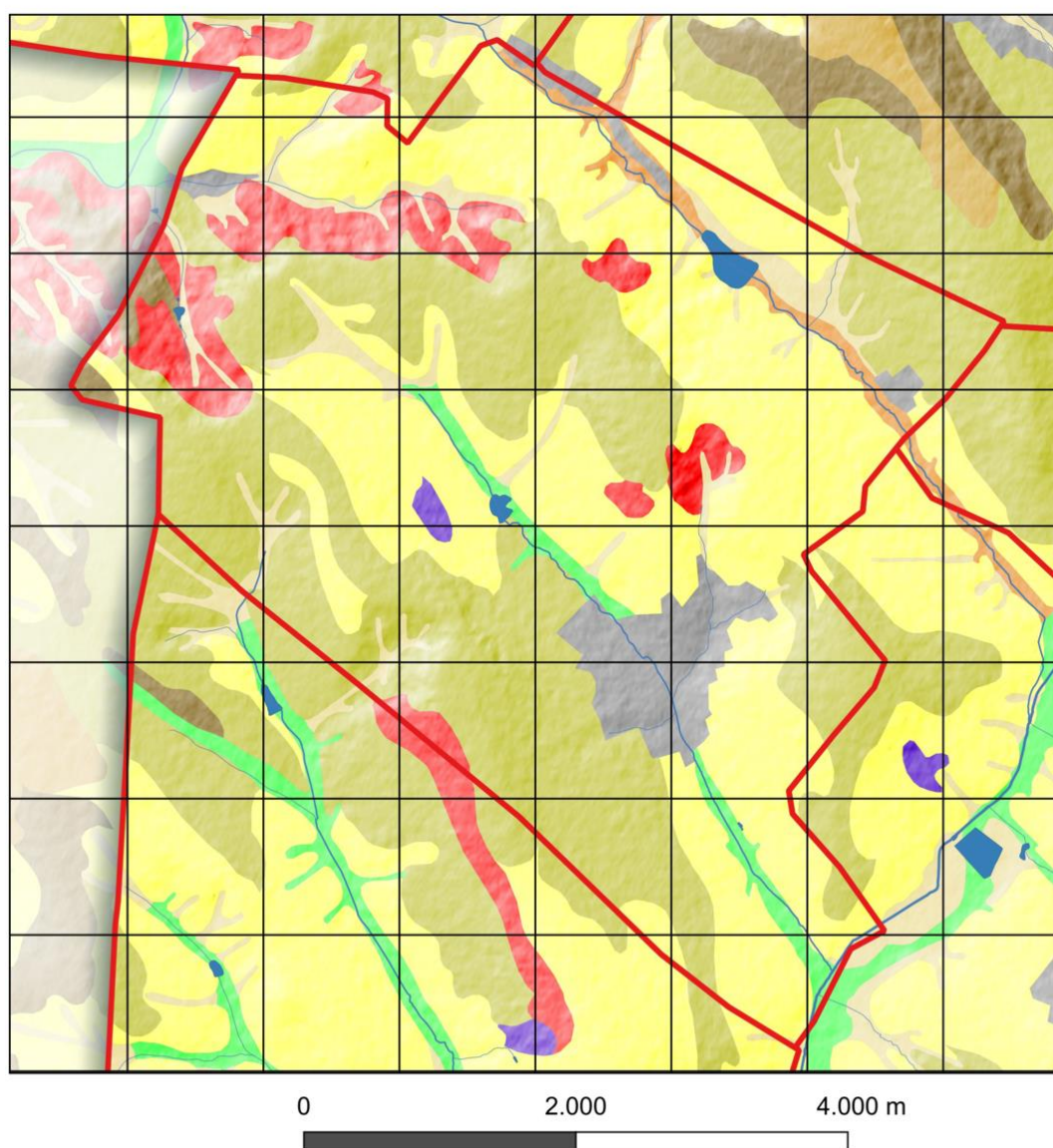
2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

Solurile sunt preponderent de tip cernoziom, care domină suprafața agricolă a comunei, iar solurile brune de pădure apar secundar pe suprafețe mai mici (în special în regiuni cu vegetație forestieră).

Predomină cernoziomurile și solurile brune de pădure, cu fertilitate ridicată, favorabile culturilor de cereale, oleaginoase și leguminoase. Absența rotației culturilor și utilizarea excesivă a inputurilor chimice pot cauza degradarea pe termen lung a calității solului. Comuna Ghiduleni beneficiază de o configurație complexă a fondului funciar, dominată de terenuri agricole și pășuni, dar însoțită și de un fond forestier semnificativ, cu potențial pentru protecția ecologică a solului și a infrastructurii rurale.

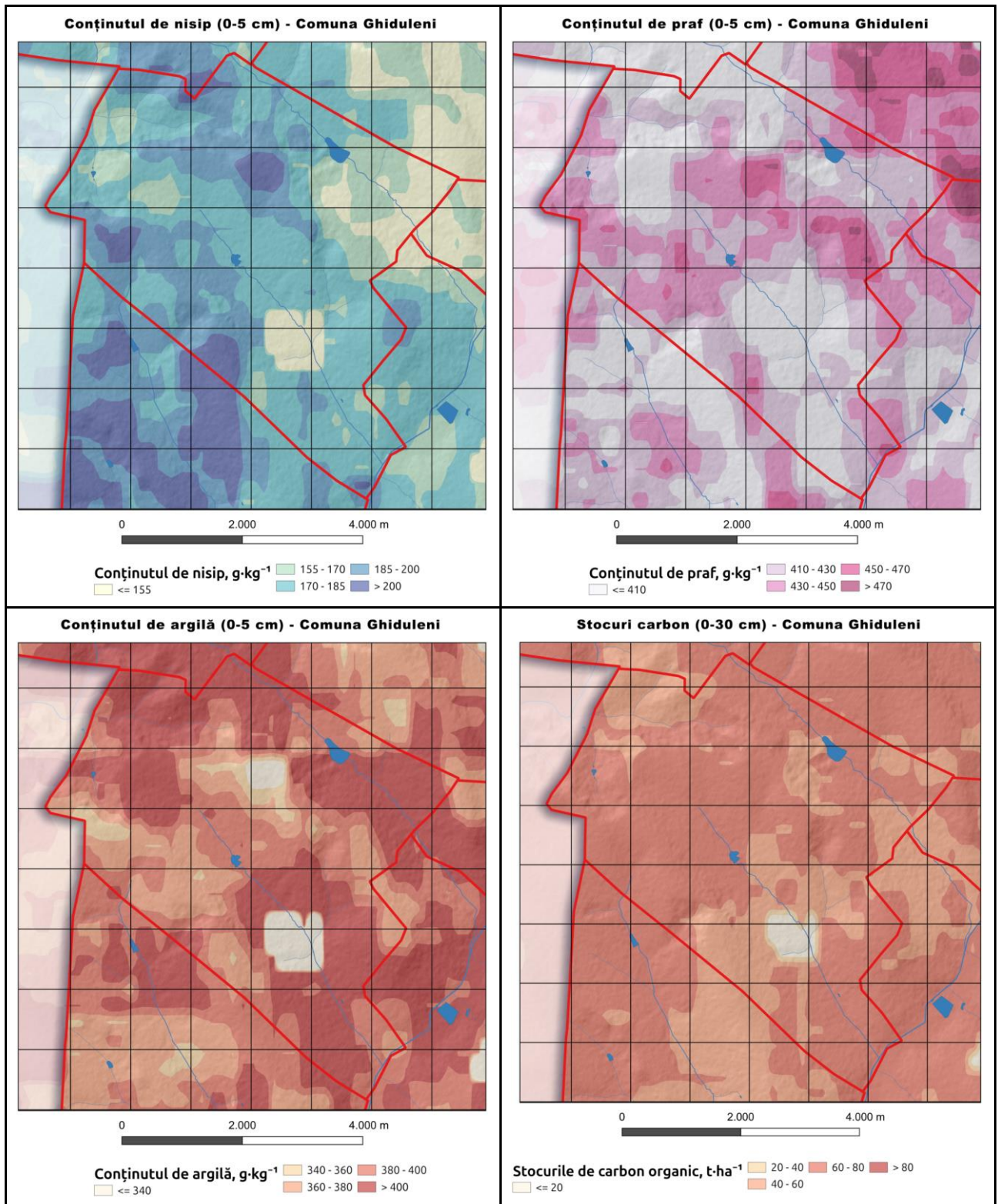
Sub-tipuri de sol - Comuna Ghiduleni

Sub-tipuri de sol

Alunecări de teren active	Cernoziom obișnuit	Sol cernoziomoid tipic
Cernoziom carbonatic	Cernoziom tipic	Sol cernoziomoid levigat
	Sol aluvial molic	Sol aluvial stratificat

Solurile din această comună au o textură luto-argiloasă, cu aproximativ 40% argilă, 42% praf (silt) și 18% nisip. Conținutul ridicat de argilă asigură o bună capacitate de reținere a apei și a substanțelor nutritive, deși drenajul poate deveni mai lent în perioadele cu precipitații abundente. Conținutul de carbon organic este moderat (~6.2%), sugerând o fertilitate bună, care însă poate fi îmbunătățită în continuare prin aport de materie organică. Având o textură pronunțat argiloasă, se impune evitarea lucrărilor agricole pe terenul ud pentru a preveni tasarea excesivă a solului.

Conținutul mediu de carbon organic în stratul 0–5 cm este 39.2 g/kg, scăzând la 19.9 g/kg în stratul 5–15 cm și la 18.8 g/kg în stratul 15–30 cm. La adâncimi mai mari, conținutul continuă să descrească: 16.1 g/kg la 30–60 cm, 10.9 g/kg la 60–100 cm și 7.5 g/kg în stratul 100–200 cm. Stocul total de carbon organic până la 30 cm adâncime este de ~56.3 t/ha. Se observă o diminuare accentuată a conținutului de carbon cu adâncimea (de ~5 ori mai mic la 2 m față de suprafață).

2.2.2. Fond forestier

Suprafețele împădurite sunt modeste, însă joacă un rol crucial în protecția solului și menținerea biodiversității. Extinderea perdelelor forestiere pe terenurile degradate ar contribui la stabilitatea reliefului.

Plantațiile forestiere se întind pe **342,06 hectare**, dintre care:

- **190,24 ha** se află în proprietatea publică a statului,
- **143,57 ha** în proprietatea publică a Unității Administrativ-Teritoriale (UAT),
- **8,25 ha** în proprietate privată.

2.2.3. Resurse minerale

Pot exista depozite de nisip, argilă sau pietriș, însă exploatarea acestora necesită reglementări stricte pentru a limita impactul asupra mediului.

2.2.4. Resurse energetice

Comuna nu deține resurse fosile, însă potențialul pentru energie regenerabilă (solar, eolian) poate fi investigat în zonele cu expunere solară și curenți de aer constanți.

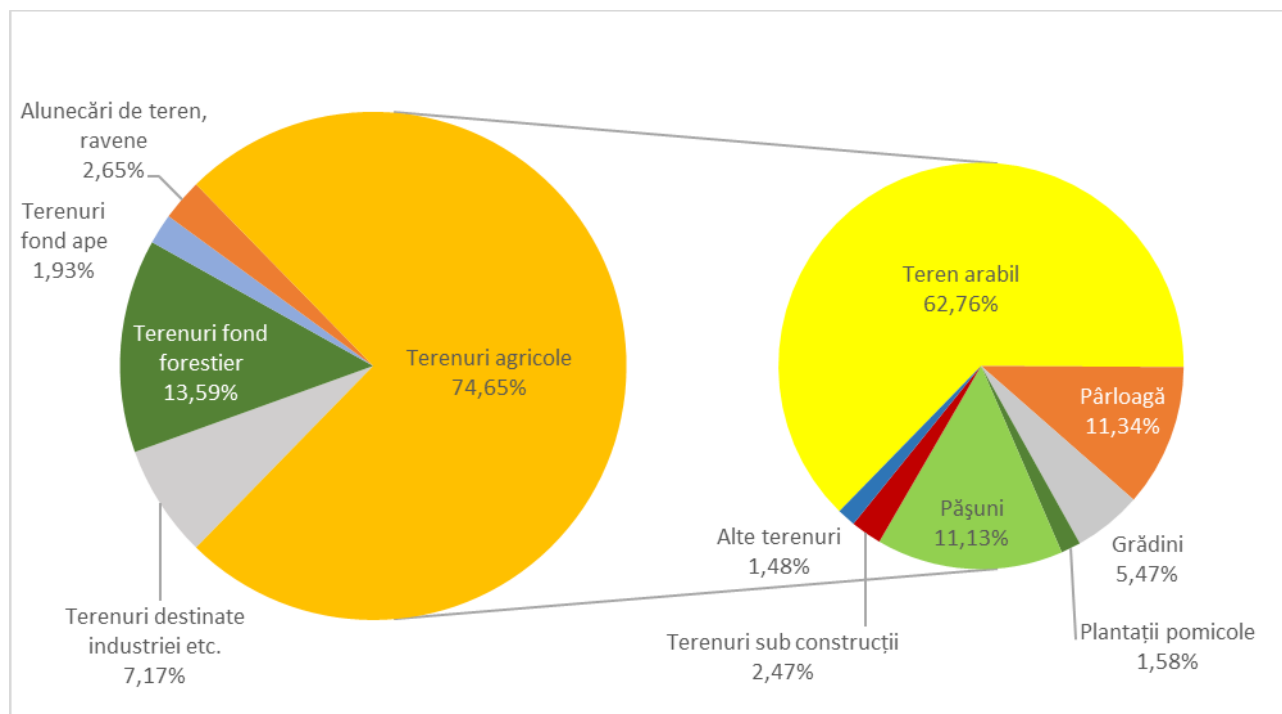
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

Comuna Ghiduleni se remarcă printr-o utilizare a terenurilor orientată majoritar spre agricultură, reflectând o economie locală ancorată în valorificarea solului. Cu 74,65% din suprafață dedicată terenurilor agricole, localitatea evidențiază un potențial productiv ridicat și o tradiție agricolă bine consolidată.

Terenurile arabile domină peisajul agricol, ocupând 62,76% din terenurile cu destinație agricolă, ceea ce subliniază prioritatea acordată culturilor vegetale. Un aspect notabil este și proporția relativ ridicată de terenuri pârloagă (11,34%), semn al unor terenuri aflate temporar în repaus sau nevalorificate, care pot reflecta dificultăți de exploatare sau strategii de conservare a solului. Alte terenuri agricole includ pășuni (11,13%), grădini (5,47%) și un procent modest de plantații pomicole (1,58%). La nivel rezidențial și instituțional, terenurile sub construcții (2,47%) oferă spațiu pentru locuire și servicii publice.

Terenurile arabile însumează **1432,81 hectare**, iar pășunile ocupă **300 hectare**, reflectând un caracter predominant agricol al localității. În anul 2024, au fost supuse expertizei ecologice și studiilor pedologice un total de **2163 hectare** de terenuri din comuna Ghiduleni. Nota medie ponderată de bonitate rezultată este de **53 de puncte**, ceea ce denotă o fertilitate moderat-scăzută a solurilor, expuse degradării în lipsa unor măsuri adecvate de conservare.

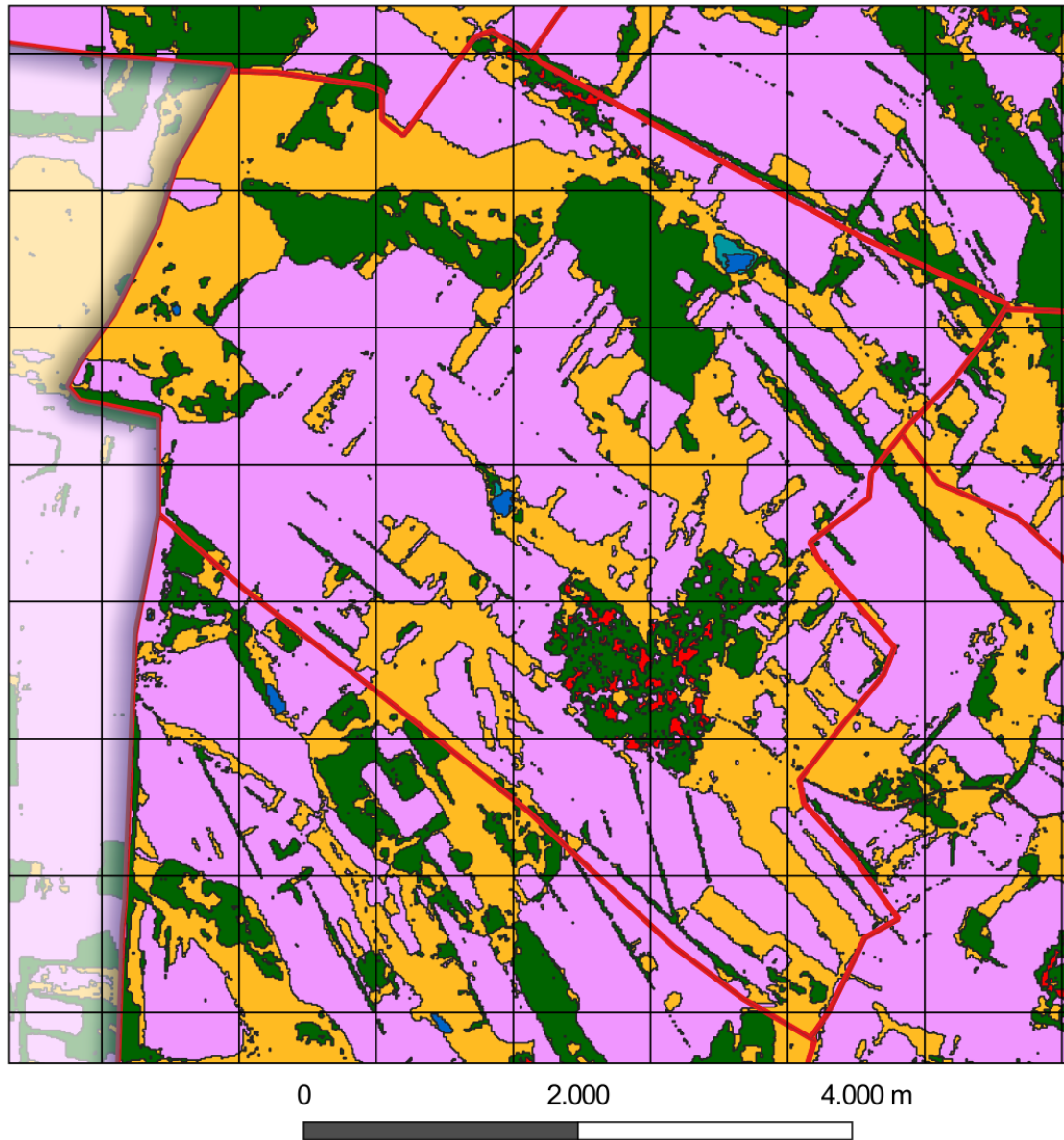
Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor

Pădurile, deși mai puțin extinse decât în alte localități, acoperă 13,59% din suprafață, oferind un suport ecologic important pentru conservarea biodiversității și protejarea solului. În plan economic, terenurile destinate infrastructurii industriale și altor activități economice însumează 7,17%, sugerând o bază modestă, dar existentă, de diversificare a activităților locale.

Terenurile din fondul apelor (1,93%) contribuie la reglarea hidrologică a zonei. Se adaugă și alunecările de teren și ravenele (2,65%), care semnalează vulnerabilități geomorfologice și alte terenuri (1,48%), a căror funcționalitate nu este clar definită.

Acoperirea terenurilor - Comuna Ghiduleni

Categoriile de terenuri		
Vegetație arboricolă	Terenuri agricole	Bazine acvatice permanente
Pajiști	Terenuri construite	Zone umede înnierbate
	Teren gol/vegetație rară	

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Conform recensământului din 2014, populația comunei Ghiduleni era de 989 de locuitori, în scădere față de 2004, când erau înregistrați 1226 de locuitori (984 loc. în s. Ghiduleni, 207 loc. în s. Roșcanii de Sus și 35 loc. în s. Roșcanii de Jos). Până în 2024, populația comunei a continuat să scadă, ajungând la 811 locuitori, reflectând tendințele demografice de depopulare și migrație specifice mediului rural. Comună are o structură demografică îmbătrânită din cauza migrației tinerilor în zonele urbane sau peste hotare. Economia locală se bazează pe agricultură și creșterea animalelor.

Așezările. Satele componente prezintă o arhitectură rurală tradițională, cu gospodării individuale. Calitatea locuințelor variază, iar îmbunătățirea condițiilor de trai (apă, canalizare, drumuri) reprezintă o prioritate.

Infrastructura.

- **Drumuri:** O parte sunt asfaltate sau pietruite, însă starea lor generală necesită modernizări și întreținere.
- **Rețele de apă și canalizare:** Majoritatea gospodăriilor se bazează pe fântâni individuale și sisteme rudimentare de canalizare, fapt ce poate conduce la poluarea solului și a apei subterane.
- **Energie și telecomunicații:** Alimentarea cu energie electrică este stabilă, însă pot apărea întreruperi în perioade cu vânt puternic sau condiții meteo severe. Accesul la internet și telefonie mobilă este în curs de extindere.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Sistemul de gestionare a deșeurilor este deficitar; depozitățile neautorizate sunt frecvente, cauzând probleme de mediu și sănătate. Crearea unei infrastructuri de colectare selectivă și amenajarea unui punct centralizat de depozitare ar trebui să fie prioritare.

2.5.2. Biodiversitatea

Zonele împădurite și vegetația naturală formează habitate pentru specii locale de floră și faună. Extinderea suprafețelor forestiere prin reîmpăduriri și protejarea coridoarelor ecologice sunt măsuri esențiale. În acest context, perdelele forestiere de protecție joacă un rol esențial în menținerea conectivității ecologice și a habitatelor pentru speciile locale. Acestea contribuie nu doar la stabilizarea solului, ci și la susținerea biodiversității în peisajele agricole.

2.5.3. Perdelele Forestiere de Protecție (PFP)

Comuna dispune și de **28,91 hectare** de fâșii forestiere de protecție, toate aflate în proprietatea publică a UAT, care joacă un rol important în stabilizarea terenurilor și combaterea eroziunii.

Pe teritoriul comunei Ghiduleni au fost identificate **mai multe perdele forestiere de protecție (PFP)**, cu dimensiuni variabile între **4 și 15 metri lățime și 1 până la 4 rânduri** de arbori. Acestea au fost analizate din perspectiva funcționalității, compoziției și stării fitosanitare.

Din punct de vedere al funcționalității:

- **o perdea** este încadrată la **funcționalitate scăzută**, necesitând intervenții de reconstrucție;

- restul formațiunilor au o **funcționalitate medie**, asigurând o protecție parțială a terenurilor agricole adiacente.

Compoziția este dominată de specii forestiere adaptate condițiilor locale:

- **salcâmul** este dominant în **8 perdele**, cunoscut pentru toleranța sa la secetă și capacitatea de fixare a azotului în sol;
- **nucul** este dominant în **2 perdele**, oferind stabilitate structurală și valoare economică;
- alte formațiuni sunt alcătuite din **amestecuri de arțar, nuc, salcâm, paltin, frasin, ulm, sălcioară și stejar**, completate cu diverse tari locale.
- Dintre perdelele analizate, una este alcătuită preponderent din **porumbar** (*Prunus spinosa*) și se remarcă printr-o **funcționalitate scăzută**, cauzată de compoziția monodominantă și de capacitatea redusă de protecție în fața factorilor climatici și a eroziunii. Porumbarul, deși util în consolidarea stratului de subarboret, nu oferă suficientă masă lemnoasă sau acoperire verticală pentru a asigura o funcție protectivă completă, necesitând reconstrucție ecologică sau completare cu specii arborescente.
- Subarboretul este bine reprezentat și joacă un rol important în stabilizarea solului, fiind alcătuit preponderent din specii autohtone precum **porumbar, păducel, măcieș și lemn câinesc**, care contribuie la biodiversitate, oferă protecție împotriva eroziunii și susțin regenerarea naturală a ecosistemelor forestiere.

Starea fitosanitară este relativ bună:

- **6 perdele** prezintă **uscarea slabă**, fără pericol imediat;
- **1 perdea** manifestă **uscarea moderată**, necesitând reabilitare;
- restul formațiunilor nu prezintă semne de degradare vizibilă.

Pe baza analizei de teren, se propune un plan de intervenție silvică care urmărește refacerea funcționalității ecologice a PFP-urilor și îmbunătățirea condițiilor de creștere pentru speciile valoroase:

- **Răriturile** sunt planificate în **12 perdele**, pe o suprafață totală de **25,99 hectare**, fiind necesare pentru reducerea densității excesive și eliminarea arborilor slabi sau concurențiali. Această lucrare va permite dezvoltarea armonioasă a exemplarelor dominante și va reduce riscul de uscări sau instabilitate.
- **Elagajul** este prevăzut în **4 perdele**, pe o suprafață de **11,27 hectare**. Prin această lucrare se vor îndepărta ramurile uscate sau bolnave din zona inferioară a trunchiului, favorizând sănătatea arborilor și reducând riscul de infecții fungice.
- **Emondajul**, desfășurat tot pe **11,27 hectare**, presupune ajustarea volumului coroanei arborilor maturi pentru echilibrarea structurii și prevenirea ruperii ramurilor în condiții de vânt sau zăpadă.
- **Completările** sunt necesare pe **1,04 hectare**, într-o perdea cu goluri semnificative. Se vor planta puiți din aceleași specii dominante pentru a restabili continuitatea ecologică.

- **Curățirile** sunt planificate pe **8,35 hectare**, în 4 perdele, și presupun îndepărtarea vegetației ierboase excesive și a arbuștilor invazivi din zona de subarboret, menținând doar speciile valoroase ecologic și stabilizatoare.
- **Reconstrucția ecologică** va fi aplicată în **2 perdele**, pe o suprafață de **1,27 hectare**, unde vegetația existentă este compromisă. Se vor introduce specii adaptate pedologic și climatic, precum salcâmul, nucul și paltinul.
- **Tăierile de igienă selective**, planificate pe **10,23 hectare** în 3 perdele, au ca scop îndepărtarea arborilor uscați, bolnavi sau doborâți, prevenind astfel răspândirea agenților patogeni și favorizând regenerarea naturală.
- **Îngrijirea subarboretului**, propusă într-o perdea pe **1,44 hectare**, va consta în curățarea și dirijarea vegetației inferioare pentru a sprijini creșterea arborilor principali și a reduce competiția pentru resurse.

Perdelele forestiere din comuna Ghiduleni ocupă în prezent **1,05%** din suprafața totală a terenurilor (28,91 ha din 2732,87 ha teren agricol și pășuni). Pentru a atinge pragul optim recomandat de **4%** acoperire forestieră de protecție, ar fi necesară înființarea a încă **80,4 hectare** de perdele forestiere.

Este esențial ca autoritățile locale să prioritizeze extinderea rețelei de perdele forestiere în zonele afectate de eroziune și pe marginea terenurilor agricole expuse. Implementarea lucrărilor propuse va contribui semnificativ la stabilizarea terenurilor vulnerabile, protecția culturilor agricole și conservarea pe termen lung a solurilor productive.

2.6. Hazarduri naturale

Eroziunea și alunecările de teren sunt frecvente, iar secetele pot afecta semnificativ producția agricolă. Adaptarea la schimbările climatice și introducerea unor practici agricole durabile sunt imperative pentru a reduce riscurile.

2.6.1. Eroziunea solului

În același timp, pe teritoriul localității au fost identificate **122,55 hectare** afectate de **procese geomorfologice**, cum ar fi râpi, alunecări de teren și eroziune, fapt ce necesită intervenții prioritare pentru protejarea solurilor și a utilizărilor agricole.

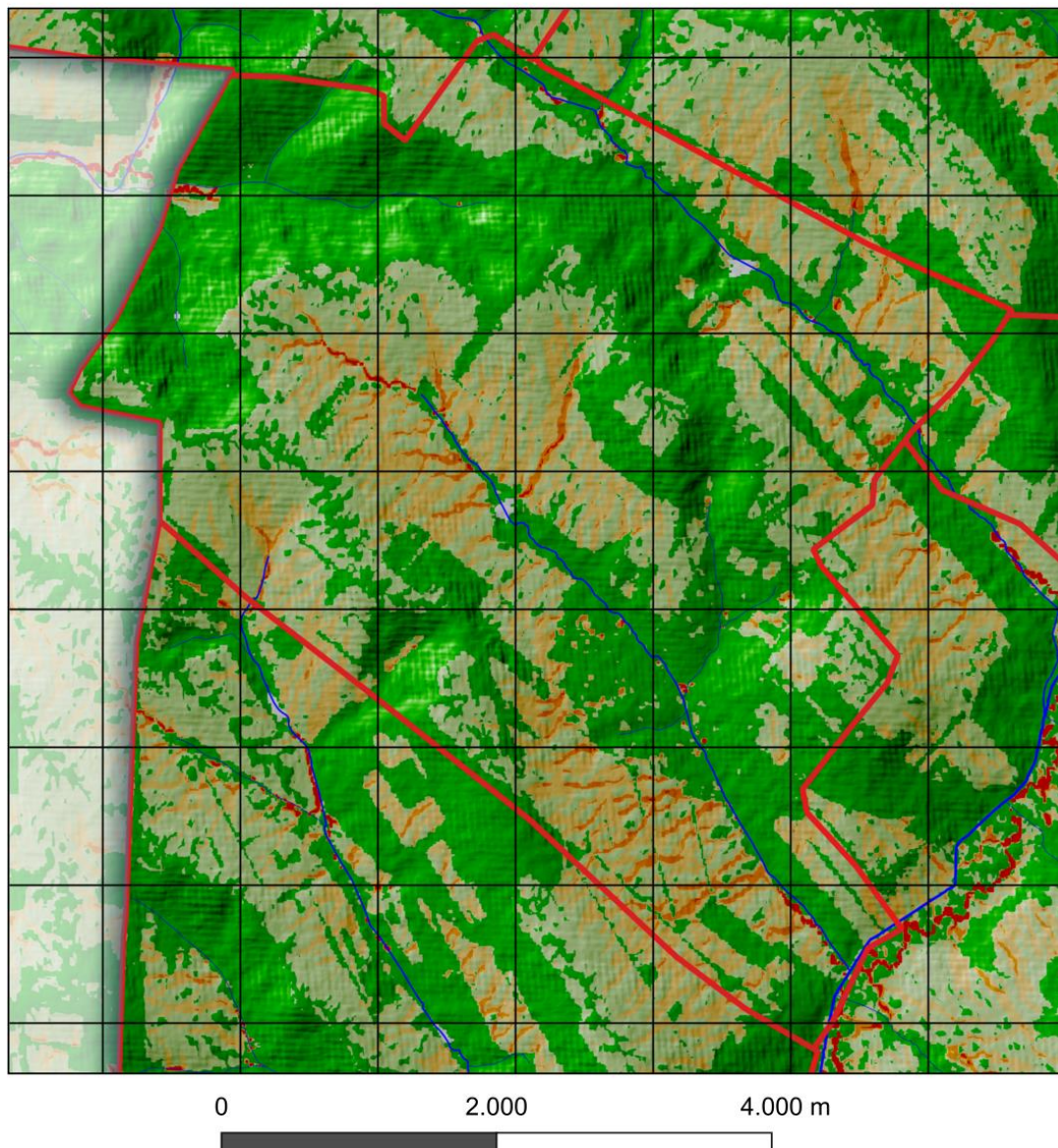
Situația eroziunii este alarmantă: **1705 hectare**, adică **aproximativ 78,84%** din suprafața evaluată, prezintă semne de eroziune de diferite intensități:

- **219 ha** (\approx **10,13%**) sunt **erodate puternic**, ceea ce implică pierderi masive de strat fertil și instabilitate a reliefului;
- **655 ha** sunt afectate de **eroziune moderată**;
- **831 ha** prezintă **eroziune slabă**, dar activă.

Acești indicatori subliniază necesitatea dezvoltării și extinderii rețelei de perdele forestiere de protecție, pentru stabilizarea terenurilor și prevenirea degradării accentuate a solului.

La nivelul comunei Ghiduleni, se înregistrează o pierdere anuală de sol prin eroziune hidrică de circa 493 tone. Această valoare se situează la un nivel mediu în raport cu celelalte comune analizate, indicând o eroziune notabilă, dar nu extremă a solului. Eroziunea moderată sugerează prezența unor versanți cu înclinare moderată și a unor precipitații care, ocazional, provoacă scurgeri de suprafață, precum și practici agricole parțial inadecvate în zonele vulnerabile.

Eroziunea solului - Comuna Ghiduleni

Cantitatea de sol erodat, t/ha/an

■ <= 2,0	■ 5,0 - 10,0
■ 2,0 - 5,0	■ > 20,0
	■ 10,0 - 20,0

Rata medie a eroziunii solului, ~2,6 tone/ha pe an, indică un nivel moderat spre ridicat de degradare, comparabil cu tendințele regionale. Aceasta înseamnă că o parte importantă a terenurilor – în special cele înclinate sau cu vegetație protectoare insuficientă – suferă procese de eroziune vizibile, în timp ce alte zone mai plane pot rămâne relativ neafectate. În cele mai afectate puncte din Ghiduleni, pierderile de sol au atins aproximativ 300 tone/ha într-un an, sugerând existența unor versanți unde eroziunea este foarte intensă local.

Chiar și un nivel moderat de eroziune poate conduce, în timp, la scăderea fertilității solurilor agricole, pe măsură ce stratul fertil este îndepărtat treptat. Agricultorii din comună pot resimți o diminuare a producțiilor dacă acest fenomen persistă, fapt ce evidențiază nevoia de măsuri de conservare a solului. Se recomandă lucrări de combatere a eroziunii, cum ar fi arătura în contur, menținerea vegetației de protecție pe terenurile în pantă și instalarea de fâșii înierbate sau perdele forestiere pe lângă parcelele agricole. Aplicarea acestor intervenții va ajuta la stabilizarea solului și la menținerea productivității agricole pe termen lung.

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură competitivă.** Fertilitatea solurilor permite diversificarea culturilor și obținerea unor producții ridicate dacă se adoptă tehnologii moderne.
2. **Turism rural și ecologic.** Peisajele colinare, tradițiile și gastronomia locală pot fi valorificate prin trasee turistice, pensiuni și evenimente culturale.
3. **Proiecte de energie regenerabilă.** Panourile solare și micro-sistemele eoliene pot reduce costurile energetice și pot genera venituri suplimentare.
4. **Acces la fonduri europene și naționale.** Programele de finanțare pot sprijini modernizarea infrastructurii, agricultura durabilă, turismul și protecția mediului.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Exodul tinerilor și îmbătrânirea populației.** Lipsa forței de muncă tinere și calificate limitează potențialul de inovație.
2. **Infrastructură inadecvată.** Drumurile, rețeaua de apă-canal și sistemul de salubritate sunt insuficient dezvoltate, descurajând investițiile și afectând nivelul de trai.
3. **Buget local redus.** Resursele financiare modeste necesită accesarea fondurilor externe și formarea unor parteneriate pentru proiecte mari.
4. **Practici agricole nesustenabile.** Monocultură, exces de substanțe chimice și lipsa protecției solului contribuie la degradarea resurselor naturale.

3.3. Scenarii de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Creșterea randamentului agricol prin mecanizare, irigații, soiuri performante.
- Asocierea fermierilor în cooperative pentru a partaja costurile și a îmbunătăți accesul la piețe.
- Înființarea unor centre de prelucrare și depozitare a produselor agricole.

Riscuri:

- Suprasolicitarea solului și a resurselor de apă, dacă nu se adoptă practici de conservare.
- Necesitatea unor investiții mari și a formării profesionale continue.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Agricultură ecologică (rotația culturilor, compost, îngrășăminte organice) pentru a proteja solul și a obține produse de calitate.
- Dezvoltarea infrastructurii turistice: pensiuni rurale, trasee tematice (drumeții, cicloturism), evenimente locale.
- Promovarea produselor tradiționale și a gastronomiei locale, alături de valorificarea peisajelor naturale.

Riscuri:

- Dependența de infrastructura locală (drumuri, apă, canalizare) și de promovarea eficientă a zonei.
- Necesitatea instruirii antreprenorilor și fermierilor în domeniul ecoturismului și marketingului.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + modernizare infrastructură)

Obiective:

- Modernizarea drumurilor, rețelelor de apă și sistemelor de canalizare, care să faciliteze atât dezvoltarea agricolă, cât și turismul rural.
- Practici agricole durabile: rotații de culturi, cultivarea plantelor care refac fertilitatea solului, reducerea poluării chimice.
- Crearea de platforme de prelucrare și depozitare a produselor agricole, împreună cu inițiative turistice-culturale moderate.

Riscuri:

- Coordonarea dificilă între autorități, fermieri, investitori și ONG-uri.
- Investiții inițiale mari și rezultate pe termen mediu-lung.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de**

primăvară precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici. Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențiind culturile cu pretabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

Comuna Ghiduleni are un profil agricol preponderent **mediu ca favorabilitate**. **Grâul și orzul** sunt culturile care se detașează pozitiv, însumând ~38,3% și respectiv ~22,3% din suprafața comunei cu pretabilitate cel puțin moderată. De asemenea, **prunul și lucerna** înregistrează circa 10–15% din teren cu condiții satisfăcătoare, sugerând că pe anumite suprafețe (probabil în zonele cu soluri mai profunde sau expunere sudică) se pot obține producții rezonabile la aceste culturi. Terenurile mai dificile (pantă, exces de humus sau argilă etc.) sunt adecvate în principal pentru **pășune** (circa 5,3% din teritoriu fiind optim pentru pajiști permanente). **Vița-de-vie** este foarte puțin compatibilă cu condițiile din Ghiduleni (indice de pretabilitate sub 20), iar **floarea-soarelui, cartoful și fânețele** cultivate au și ele o favorabilitate redusă – aceste folosințe **ar trebui evitate** pe cât posibil.

(Notă: În contextul comunei Ghiduleni, prin “fâneță” se înțelege terenul destinat cositului de iarbă; analiza indică faptul că fânețele nu aduc un avantaj față de pășuni, neexistând zone întinse cu pretabilitate foarte ridicată exclusiv pentru fân.)

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealiară pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealiar.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de pretabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu pretabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni Comuna Ghiduleni, Raionul Rezina** va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței pădurilor	Suprafață împădurită (ha)	+37 ha	30.000 – 50.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.2. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	Suprafață fâșii forestiere (ha)	+80,4 ha	~63.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	Suprafață restaurată (ha)	43 ha	4.500-16.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.4. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	<ul style="list-style-type: none"> Cantitate biomasă utilizată (tone) Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie 	36 ha	Dezvoltarea culturilor energetice: 20.000 - 25.000 lei pe hectar în primul an Colectarea și procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova
1.5. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscăre și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	Suprafață reconstruită (ha)	179 ha	1.500 - 2.000 lei pe hectar	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027

<p>1.6. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafață reconstruită (ha) 	<p>28,91 ha</p>	<p>22 000 – 35 000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027; ▪ Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. ▪ Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) – UCIP IFAD <p>Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon</p>
<p>1.7. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Număr de intervenții 	<p>358,79 ha</p>	<p>Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha. Tratamente biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha. Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
<p>1.8. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Numărul de studii efectuate ▪ Procentul de păduri monitorizate anual. ▪ Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	<p>358,79 ha</p>	<p>2.000 lei/ha anual</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
<p>1.9. Prevenirea și limitarea incendiilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studii de caz ▪ Suprafața pădurilor protejată împotriva incendiilor (ha) 	<p>358,79 ha</p>	<p>4.650 lei și 13.900 lei pe an</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Proiectul „EU4 Moldova Rezilientă – Stat Sigur, Comunități Puternice”</p>
<p>1.10. Îmbunătățirea sistemului de monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Număr de sisteme implementate ▪ Procentajul de păduri monitorizate 	<p>358,79 ha</p>	<p>13.500 lei pe an</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>

2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-ameliorative pe terenurile agricole afectate de ravene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de ravene pe care s-au aplicat măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha) 	<p>14 ha</p>	<p>165–310 mii lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Proiectul "Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale" (TRTP) ▪ Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP) <p>Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor irigate (ha) 	<p>+39 ha</p>	<p>60.000 - 180.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) <p>Granturi oferite de UCIP IFAD</p>
2.3 Implementarea culturilor agricole cu un consum redus de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) ▪ Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) ▪ Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare eficiente și culturi rezistente la secetă ▪ Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri de apă pe kilogram de produs) 	<p>690 ha</p>	<p>71.000 - 123.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). ▪ Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). ▪ Proiecte internaționale și parteneriate <p>Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea și combaterea eroziunii solului, ha 	<p>-171 ha</p>	<p>10.000 - 20.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. ▪ Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>

2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate	<ul style="list-style-type: none"> Prevenirea și combatere a eroziunii solului, ha 	-32 ha	64,2 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025
2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	10 ha	9.500 – 13.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și local; AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. FEN, Fonduri externe
2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește și agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei, lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. Reducere a formării crustei pe sol. 	197 ha	7.000 - 11.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori
2.8 Măsuri de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol	<ul style="list-style-type: none"> Reducere a emisiilor de CO₂ Creșterea conținutului de materie organică Îmbunătățirea biodiversității solului 	39 ha	33.000 - 70.000 lei/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și fonduri internaționale Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) Programul AgreeenaCarbon
2.9 Măsuri de management pentru ameliorarea terenurilor săratate	<ul style="list-style-type: none"> Recuperarea și îmbunătățirea capacității solului afectat de sare, ha 	59 ha	12.000 - 23.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT), (UCIMPA) Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)
2.10 Măsuri de management pentru prevenirea	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală de teren agricol protejată 	20 ha	35.000 – 55.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT)

degradării prin destructurarea și crustificare	împotriva eroziunii, ha			Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)
2.11 Măsuri pentru prevenirea degradării solului prin compactare	▪ Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha	10 ha	1.250 - 3.300 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT). Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)
2.12 Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea poluării solului	▪ Suprafața terenurilor erodate reabilitate, ha	985 ha	15.000 – 25.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, Surse externe. ▪ Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) ▪ Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.13 Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	▪ Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha	985 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, Surse externe. ▪ Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) ▪ Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.14 Amendarea solurilor acide și alcaline	▪ Suprafața terenurilor ameliorate, ha	4 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	▪ Bugetul de stat, Surse externe. ▪ Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură) ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Fondul Ecologic Național EU Neighbourhood Instrument
2.15 Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	▪ Suprafața de teren protejată, ha	39 ha	70.500-161.500 lei/ha	▪ Bugetul de stat, Surse externe. ▪ MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE
2.16 Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	▪ Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră	20 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	▪ Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA

2.17	Reabilitarea terenurilor degradate antropice (exploatare miniere, depuneri de reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren reabilitată, ha 	4 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>
2.18	Amenajarea pajiștilor	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața pajiștilor amenajate, ha 	293,74 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>
3.1	Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor consolidate, ha 	20 ha	6.000–15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA</p>
3.2	Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil 	985 ha	78.000 - 235.000 lei per fermier	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) <p>Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate</p>
3.3	Implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare unde s-au aplicat măsuri anti-eroziune, ha 	985 ha	97.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.4	Practicarea asolamentului și rotației culturilor	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea producțiilor agricole; Conservarea biodiversității; 	788 ha	15.000-40.000 lei/ha/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor 			ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)
3.5 Executarea lucrărilor de afânare a solului pe verticală fără întoarcerea brazdei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea conținutului de materie organică din sol; ▪ Sechestrare a carbonului; ▪ Intensificare a activității biologice a solului; ▪ Creșterea fertilității solului 	138 ha	1.350 - 2.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA) ▪ Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile</p>
3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea conținutului de materie organică din sol; ▪ Sechestrare a carbonului; ▪ Intensificare a activității biologice și fertilității solului 	4 ha	17.000 – 28.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.7 Terasarea terenurilor în pantă pentru reținerea apei pe versanți	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea umidității solului, a altor proprietăți fizico-chimice ale acestuia 	39 ha	20.000 - 30.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru îmbunătățiri funciare <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.8 Înființarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; ▪ Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	788 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.9 Implementare a semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	20 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>

3.10 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perturbarea minimă a solului 	99 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Programul vânzării în rate 2KR în agricultura performantă irigată</p>
3.11 Implementarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața de teren agricol irigat (hectare). ▪ Procentajul populației cu acces la apă potabilă sigură și de calitate. 	99 ha	43.000 - 89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu Apă și Sanitație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.</p>
3.12 Alegerea unei tehnologii optime de irigare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de apă; ▪ Creșterea randamentului de utilizare a apei de irigat ▪ Suprafața de teren irigată (hectare) 	99 ha	<p>pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha</p> <p>pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD ▪ Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
3.13 Măsuri de atenuare a eroziunii hidrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafața 	99 ha	23.000 - 44.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
3.14 Măsuri de atenuare pentru îmbunătățirea a conectivității laterale și a capacității de retenție a apei în zona inundabilă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea inundațiilor prin preluarea undelor de viitura în luncile refăcute; ▪ Creșterea biodiversității; îmbunătățirea microclimatului 	99 ha	2.050.000 – 4.100.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) <p>Programului „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
3.15 Construcția unor acumulări de compensare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea volumului de apă ce poate fi utilizat pentru 	59 ha	28.000 - 45.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările

	combaterea deșertificării			<p>climatice în Republica Moldova (PNUD)</p> <ul style="list-style-type: none"> Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>	
3.16	Crearea de noi zone umede	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea microclimatului; Biodiversitatea; Protecția împotriva inundațiilor 	59 ha	60.000 – 130.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
3.17	Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canalelor	<ul style="list-style-type: none"> Reținerea particulelor de sol,; Evitarea eutrofizării, Producere de biomasa 	2 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate <p>Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova</p>
3.18	Reabilitarea sistemelor de irigare existente și introducerea unor noi sisteme irigaționale	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală irigată anual 	59 ha	<p>pentru sistem de irigație prin picurare: 33.000 lei/ha</p> <p>pentru sistem de irigație prin aspersie: 51.500 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) <p>Agentției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)</p>

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;
- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Turismul poate aduce beneficii economice – două treimi dintre cetățeni cred în acest potențial.” – evidențiază oportunitatea dezvoltării unor proiecte turistice care valorifică resursele culturale și naturale, generând venituri și locuri de muncă.

„Comunitatea este pregătită să se implice – peste 3/4 dintre locuitori vor să participe activ la consultări și proiecte.” – subliniază potențialul ridicat de mobilizare civică și importanța menținerii unui dialog constant cu cetățenii pentru succesul proiectelor.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
 - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă

- 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.
- **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceeași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.
 - **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
 - **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;
 - **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;
 - **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
 - **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
 - **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografiile documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.

5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acestora pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.

Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruire în antreprenoriat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.
- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Suținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;
- crearea de „patrule verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supervizeze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.

Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);

- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Ghiduleni dispune de resurse naturale și umane care, valorificate eficient, pot asigura o dezvoltare echilibrată și sustenabilă.**
2. **Cele trei scenarii de dezvoltare** (agricultură intensivă, ecologică-turistică și mixtă) pot fi adaptate în funcție de prioritățile locale, resursele disponibile și aspirațiile comunității.
3. **Modernizarea infrastructurii** (drumuri, apă, canalizare, salubritate) constituie baza pentru orice demers de dezvoltare, facilitând accesul la piețe și îmbunătățind calitatea vieții.
4. **Protecția mediului** și adoptarea practicilor agricole durabile sunt esențiale pentru menținerea fertilității solului și a biodiversității pe termen lung.
5. **Accesarea fondurilor externe** (europene, naționale, private) și parteneriatele public-private sunt cruciale pentru finanțarea proiectelor de anvergură.
6. **Implicarea comunității și transparența** în procesul decizional sporesc șansele de succes, generând angajament și sentiment de coeziune la nivel local.

Prin aplicarea măsurilor propuse, comuna Ghiduleni poate evolua către un model de dezvoltare rurală sustenabilă, îmbinând tradițiile locale cu inovația și protecția mediului.

BIBLIOGRAFIE

- Date și rapoarte oficiale ale autorităților din raionul Rezina
- Studii și reglementări naționale în domeniul dezvoltării rurale și protecției mediului
- Statistici ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici și studii de caz din alte localități rurale din Republica Moldova

Anexa 2. Tabele cu indicatori statistici: Monitorizarea stării PFP-urilor, soluții tehnice propuse

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr rînduri	Vîrsta, ani	Compoziția	SP	Gradul de uscare	Gradul de infestare, %	Stare funcțională	Lucrări de reabilitare propuse
R03182	4,49	8	3	20	3UL3SC2FR2DT	ULM	10	-	mediu	rărituri
R03183	1,04	15	2	40	9NU1SL	NU	-	-	mediu	elagaj
										emondaj
										completări
R03184	1,48	5	2	10	10SC	SC	-	-	mediu	curățiri
R03185	0,65	6	-	6	5SC4ULM1DT	SC	-	-	mediu	reconstrucția
R03186	0,06	6	2	10	10SC	SC	-	-	mediu	rărituri
R03187	5,2	11	2	45	10NU	NU	10	-	mediu	elagaj
										emondaj
										TIS
										curățiri
R03188	3,59	11	2	45	10NU	NU	-	-	mediu	elagaj
										emondaj
										TIS
R03189	0,95	11	3	12	10SC	SC	-	-	mediu	rărituri
R03190	2,61	13	3	20	4PA4ART1ST1DT	PA	-	-	mediu	rărituri
R03191	3,73	12	4	20	5SC3ART1ST1DT	SC	10	-	mediu	rărituri
R03192	2,67	12		15	9SC1DT	SC	-	-	mediu	rărituri
R03193	1,67	15	-	15	10SC	SC	-	-	mediu	rărituri
R03194	1,86	15	-	15	10SC	SC	-	-	mediu	rărituri
R03195	0,69	8	-	8	10SC	SC	-	-	mediu	curățiri
R03196	0,62	4	1	10	10Porumbar	Porumbar	20	-	scăzută	reconstrucția

R03197	4,39	12	4	15	5SC4FR1DT	SC	-	-	mediu	rărituri
R03198	0,62	13	3	15	10SC	SC	-	-	mediu	rărituri
R03199	1,81	10	4	20	8PA1SC1DT	PA	10	-	mediu	rărituri
R03200	1,13	15	4	30	3ST3PA3ART1DT	ST	5	-	mediu	rărituri
R03201	0,98	12	4	10	10SC	SC	-	-	mediu	curățiri
R03202	1,44	12	2	45	10NU	NU	10	-	mediu	elagaj
										emondaj
										TIS
										Îngrijirea subarboretului
TOTAL	41,68									

COSTURI ESTIMATIVE

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Compoziția	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața propusă pentru intervenții	Nr harta tehnologica	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculare prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
R03182	4,49	3UL3SC2FR2DT	rărituri	4,49	12	6669,74	29947,15
R03183	1,04	9NU1SL	elagaj	1,04	32	15250,86	15860,90
			emondaj	1,04	30	9842,29	10235,98
			completări	1,04	4	20622,69	21447,60
R03184	1,48	10SC	curățiri	1,48	9	7488,11	11082,40
R03185	0,65	5SC4ULM1DT	reconstrucția	0,65	1	79713,98	51814,09
R03186	0,06	10SC	rărituri	0,06	12	6669,74	400,18
R03187	5,2	10NU	elagaj	5,2	32	15250,86	79304,48
			emondaj	5,2	30	9842,29	51179,92
			tăieri igienă selectivă	5,2	13	2073,32	10781,26

			curățiri	5,2	9	7488,11	38938,17
R03188	3,59	10NU	elagaj	3,59	32	15250,86	54750,59
			emondaj	3,59	30	9842,29	35333,83
			tăieri igienă selectivă	3,59	13	2073,32	7443,22
R03189	0,95	10SC	rărituri	0,95	12	6669,74	6336,26
R03190	2,61	4PA4ART1ST1DT	rărituri	2,61	12	6669,74	17408,03
R03191	3,73	5SC3ART1ST1DT	rărituri	3,73	12	6669,74	24878,15
R03192	2,67	9SC1DT	rărituri	2,67	12	6669,74	17808,22
R03193	1,67	10SC	rărituri	1,67	12	6669,74	11138,47
R03194	1,86	10SC	rărituri	1,86	12	6669,74	12405,72
R03195	0,69	10SC	curățiri	0,69	9	7488,11	5166,80
R03196	0,62	10Porumbar	reconstrucția	0,62	1	79713,98	49422,67
R03197	4,39	5SC4FR1DT	rărituri	4,39	12	6669,74	29280,18
R03198	0,62	10SC	rărituri	0,62	12	6669,74	4135,24
R03199	1,81	8PA1SC1DT	rărituri	1,81	12	6669,74	12072,24
R03200	1,13	3ST3PA3ART1DT	rărituri	1,13	12	6669,74	7536,81
R03201	0,98	10SC	curățiri	0,98	9	7488,11	7338,35
R03202	1,44	10NU	elagaj	1,44	32	15250,86	21961,24
			emondaj	1,44	30	9842,29	14172,90
			tăieri igienă selectivă	1,44	13	2073,32	2985,58
			Îngrijirea subarboretului	1,44	33	1064,93	1533,50
TOTAL	41,68			70,86			664100,14